

ХАЛҚПАРВАР

Миллат ифтихори

ёхуд Президентнинг: “ҳеч ким четдан келиб биз учун биронта муаммони ҳал қилиб бермайди” деган сўзи замиридаги ватанпарварлик хусусида

Ўз халқининг дарду ҳасратини, орзу ва армонларини, ҳақиқий ҳаётини билган инсон юртга раҳбар бўлиши, бу ўша халқнинг ютуғи, бахтидир. Ҳеч муболағасиз айтсак, биз ана шундай бахтиёрликдан баҳраманд мамлакатда яшаймиз. Бундай дейишга жуда кўп сабаблар бор, келинг, улардан айримларига тўхталиб ўтайлик.

Бефарқлик — энг ёмон иллат. Лоқайд киши жамият учун турган битгани хатар. Хушёрлик ва зийраклик эса ҳамиша яхшиликка сабаб бўлади. Президентимиз ҳатти-ҳаракатида, жидду жаҳдида ана шундай доимий уйғоқ инсон тимсоли мужассам.

Самарқандда ўқирдик. Ижара уйда яшаб, ойда бир ёки икки марта Сиёб бозорига ул-бул харид қилиш учун борардик. Регистондан Сиёб томонга кетишда, кичкина йўлнинг ўнг бетида 21-мактаб бор. Ҳа, Ислом Каримов ўқиган мактаб. Шу мактабга қараб ҳам ҳавасим келарди, ҳам ачиниб қўярдим. Ҳавасим келгани, кимсан: Президент ўқиган мактабни кўриш бўлса, шундай мактабнинг афтодаҳол эканлигидан хайрон қолардим. Президент савод чиқарган даргоҳ ўша йиллари нураб-тўкилгудек бўлиб ётар, шаҳар кўрки ва доврўғига мос эмас эди. Самарқандда бир нечта одам раҳбар бўлиб ишлади, аммо Ислом Каримов ўқиган мактаб хароблигича қолаверди. Фақат 2002 йилга келиб ушбу мактаб тубдан янгича қиёфа касб этди. Зеро, Шавкат Мирзиёев вилоятга ҳоким бўлиб келгач, кўп ўтмай шу бинони назардан қочирмади, унга меҳр кўрсатиб, устози, миллат етакчиси таҳсил олган даргоҳни гуллашиб қўйди... Кейинчалик Бош вазир бўлиб иш бошлаган Шавкат Мирзиёев Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури қабул қилиниб, юртимиздаги жамики хароб мактаблар қайта янгилашига, эҳтиёж бор жойларга эса янги мактаблар қад ростлашига сабабчи бўлди. Миллиардлаб маблағ талаб қиладиган бу ишни амалга ошириш осон бўлмаган. Аммо қаловини топиб, мактабларни Тоғмаҳалга айлантирган (Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Абдулла Орипов ибораси) инсон Шавкат Мирзиёев эди. У Самарқандда Ислом Каримов ўқиган мактабни тамоман бошқа қиёфага келтириш орқали

таълимда инкилоб бўлган — “Мактаб таълимини ривожлантириш давлат умуммиллий дастури”ни ишлаб чиқиш ва амалиётга жорий этишда ҳеч ким қутмаган йўлдан борган эди.

Шу тарихи мактабларни бутунлай ўзгартиришга бел боғланди ва бунга эришилди. Аммо у кишини яна бир нарса қийнади. У ҳам бўлса, ўқувчиларнинг, муаллимларнинг, талабаларнинг дала ишларига, жумладан, пахта теримига жалб этилиши эди. Бу ҳақда гап борар экан, давлатимиз раҳбари “Янги Ўзбекистон” газетасига берган интервьюсида шундай деган эди: “Ахвол шу даражага етиб борган эдикки, уйимизнинг томигача пахта экдик, лекин косамиз оқармади. Мактаб болаларини ҳам пахтага ҳайдадик. Севимли шоиримиз Абдулла Орипов ўз даврида чуқур дард ва изтироб билан “Миллион эгатларга сочилган ўзбек”, деб ёзганидек, юз йил эгилиб пахта тердик.

Яқин-яқингача ҳар йили тахминан 6-7 миллион одам пахта теримига мажбуран сафарбар этиларди.

Афсуски, асосий иши таълим бериш бўлган ўқитувчилар дала ишларидан ташқари қурилиш ишларига ҳам олиб кетиларди. Ҳеч ким улардан борасанми, бормайсанми, деб сўраб ҳам ўтирмасди. Мамлакатимизда тезлик билан ҳал этиш керак бўлган ўткир муаммолар бошқа соҳаларда ҳам йиғилиб қолган эди. Ҳаммаси жойида, деган кайфият билан уларни билиб – билмаганга, кўриб – кўрмаганга олиб, гафлат уйқусига ботиб юравериш ҳам мумкин эди. Лекин бу ўзимизга, халқимизга, келажакка нисбатан хиёнат бўларди.

Очиқ айтмоқчиман: менинг табиатим бундай сохта ҳаётни мутлақо қабул қилолмайди. Халқимиз менга ишонч билдирди, ана шу юксак ишонччи оқлаш, эл-юртимизга муносиб ҳаёт шароитини яратиш бериш – мен учун ҳаётимнинг маъно-мазмунидир. Мен миллионлаб инсонларнинг тақдири учун масъулиятни зиммамга олган эканман, ислохотлар борасида бошқача йўл тутишим, ҳаммасини аввалгидек қолдиришим асло мумкин эмас.

Такрор айтаман: олдимизда турган ишларнинг барчасини ўзимиз, ўз кучимиз билан қилишимиз керак, ҳеч ким четдан келиб биз учун биронта муаммони ҳал қилиб бермайди”.

ДОИМО УЙҒОҚ

Ҳамма замон ва маконда шундай: раҳбарлар ҳақида ҳар хил гаплар юради. Шавкат Мирзиёев ҳақида гап кетганда, у кишини қачон ухларкан, қачон бунча ишга улгураркан, деб ҳайратларга чўмганимиз рост. Бу саволга эса йиллар ўтиб жавоб топдикки, у

киши шундай туғилган, шундай камолга етган экан. Бўлмаса, навқирон ёшидаёқ пойтахтдаги туманга раҳбарлик қилишнинг ўзи бўладими? Ўзи ҳоким бўла туриб, ижара уйда яшаса ҳам фикру ҳаёли уйсиз одамларни ватанли қилиш, дардмандлар дардига шифо бўлиш учун ўта мураккаб масалаларга ечим топиш, тикилиб ётган саноксиз муаммоларни бартираф этишда бўлган. Бу гапиришга осон. Ҳозир ҳам шунақами: бирорта ҳоким уйсизми? Уйсиз эмас, уйсиз ҳоким кўп... Аллоҳ бандасини яхши кўрса, ва, у банд ҳам бир халқ олдидан жавобгарликни дилдан ҳис қилса, шундай уйғоқ ва элпарвар қилиб қўяркан.

Шу ўринда бир мисол: “Халқ сўзи” газетасида ишлардим. Бир куни ярим тунда телефон жиринглади. Ўрнимдан туриб соатга қарадим: 01:42. Хуллас, Вазирлар Маҳкамасига етиб боришим, қандайдир ҳужжатларни тайёрлашда у ердаги масъулларга ёрдам бериш кераклиги бўйича топшириқ олдим. Ростки, тун ярмида ҳам шунақа топшириқ бўладими, деб малоланиб Вазирлар Маҳкамасига етиб бордим. Уч-тўртта масъул кишилар билан бир хонага энди йиғилган эдик ҳамки, яна бир киши кириб келди. Не кўз билан кўрсак, Бош вазирнинг ўзлари. У киши саломлашиб, ҳар биримиз билан сўрашиб, бизга нима иш қилиш кераклигини тушунтирдилар, нима ёрдам керак бўлса, қилиб берамиз дедилар. Шунда... боягина малолланганимдан уялиб кетдим. Шавкат Мирзиёевнинг шижоатга тўла ҳолатидан таъсирландим, ўзимга куч олдим. Ватан, юрт манфаати учун нафақат йигирма тўрт соат, балки ҳар доим, ҳамма вақт хизмат қилишга шай туриш даркорлигини тушуниб етдим.

БАРЧА ЙЎЛЛАР СЕРГЕЛИГА ЭЛТАДИ

Анчадан бери Қўйлик томонга, Сергели тарафга ўтмаган одам шу кунларда келса, танимай қолади бу манзилларни. 6-7 йил олдин Қўйлик бозори, то Роҳат муолишигача метро боради деса, ким ишонарди? Енгил машинага қўл кўтариб, Сергели томонга дейилса, такси ҳайдовчилари гаплашишни ҳам эп кўрмай кетиб қоларди. Энди эса бутун дунёга машҳур ўша ибора билан айтганда, пойтахтнинг барча йўллари Сергелига элтмоқда. Замонавий турар жойлар, мухташам савдо масканлари, ер усти метроси, баланд қаватли уйлар ва уларнинг ҳовлисидаги майдончалар. Вактингиз бўлса, кечаси бир марта шу туманни айланг: Нью-Йоркдан қолишмаслигига амин бўласиз.

(Давоми 2-3-саҳифаларда)

(Боши 1-саҳифада)

Худди шунингдек, Самарқандда аҳолининг хордик чикариши учун мўлжалланган “Бокий Самарқанд” мажмуасини олинг. Яқин-яқингача хароба бўлган бу манзилга шу кунларда бир боринг. Ич-ичингиздан бир иқроор келади: ана мўъжиза, ана бунёдкорлик. Бу масканни таърифлаш қийин, яхши-си оилавий бориб, айланинг. Олдиндан айтай: бу ерни айланишга бир кун камлик қилади.

Буларнинг бари шу халқни яхши кўришдан, халқимиз шунча йил кийна-либ келди, хар бир раҳбар улардан кечирим сўраши керак, деган улуғвор ва мардона гапнинг амалдаги тасдиғидир!

***

Ислон Каримов даврида эълон қилинадиган хар бир фармон ва қарор ижросига масъул этиб Шавкат Мирзиёев қайд этиларди. Хужжат имзоланган кундан фурсат ўтмаёқ унинг ижроси бажариларди. Халқимиз, жамоатчилик ўша пайтдаги Бош вазирнинг иш тутумига, хар бир жараёни ўз назоратига олганига, умуман, бирор бир масала ўзибўларчиликка ташлаб қўйилмагани Мирзиёев фаолияти билан боғлиқ эканлигини тушуниб етган эди. Бугун ҳам мамлакат тақдирига дахлдор муаммо борки, ўз вақтида ечим топмоқда. Аввалгидай йилда бир ёки икки марта бўладиган мажлисларда эмас, кунда-кунора ўтадиган видеоселектор орқали шахсан Президент бошчилигида долзарб масалаларнинг йўл-йўриғи, ҳал қилувчи нуқтаси кўрсатилиб, бар-тароф этилмоқда.

Этибор беринг, Президентимиз қайси соҳада гапирмасин, ўша соҳанинг иқир-чиқиргача, баъзан асл мутахассислар тушуниб, ҳис этмайдиган энг кичик жиҳатларини ҳам теран таҳлил қилади. Икки-уч соат қоғозга қарамай гапириш, яна кўпчиликни номма-ном айтиб, мурожаат қилиши, вилоятларга борганда, оддий касб эгаларини ҳам худди қадрдондек исмини айтиб қақариши замирида ҳам улкан меҳр мужассам.

Дарвоқе, меҳр ҳақида. Адашмасам, 2021 йилнинг август ойи эди. “Ўзбекистон” халқаро анжуманлар саройида тадбиркорлар билан илк учрашув бошланди. Мавзуга оид жуда чуқур мушоҳадалар билдириб ўтди Президент. Сўнг имтиёзлар, имкониятлар ҳақида гапирди. Шунчалик шароит қилиб берилдики уларга, беихтиёр ҳамма ишни ташлаб тадбиркор бўлгиси келади одамнинг. Давлат раҳбари яна қандай фикрлар бор деб, улкан мониторга кўз тикди. Вилоят раҳбарлари, худудларда ном таратган машхур тадбиркорлар ўз фикрларини билдиришни бошлади. Навбат Фарғона вилояти ҳокими Хайрулла Бозоровга келди. Ҳоким энди гап бошлаган эди, Президент уни сўздан тўхтатиб: “Ахволинг, саломатлигинг яхшими?” деди. Чунки ўша кунлари вилоят ҳокимининг жиддий амалиётни бошидан ўтказгани ҳақида эшитган эдик. Бозоров мамлакат раҳбарининг бу саволидан бир зум каловланиб қолдида, сўнг ҳаммаси яхши, дея дарду безовталиклар ортда қолганини билдирди. Президент эса унга саломатлик ва муваффақият тилади.

Бир қарасангиз, шунчаки савол-жавобга ўхшаб кўринган бу мулоқот аслида одамийликнинг, юрт раҳбари шу мамлакатдаги қатгаю кичик хар бир кишини алоҳида эъзозлашининг ёркин далили эди бу. Шунинг учун бўлса ке-

рак, ҳеч мавриди ёки мавзуга дахлдор бўлмаса ҳам иштирокчилар гулдурас қарсақ чалишган эди. Бу олқишлар улкан меҳрнинг таъсиридан пайдо бўлган эди.

Воҳидовлар, Ориповлар етишмайди

Шавкат Мирзиёевнинг ижодкорларни, шоир ёзувчиларни эъзозлаши ҳаммамизга маълум. Қалам аҳлига бўлган этибор кеча ёки бугун пайдо бўлгани йўқ. Бундай ардоқ у киши Мирзо Улуғбек тумани ҳокими бўлиб ишлаган йилларданёқ куртак отган. Ўшанда қанчалик иши, ташвиши кўп бўлишига қарамай, Эркин Воҳидовдан, Абдулла Ориповдан доимий хабар олиб турган. Мажлисларда, анжуманларда бу икки улуғ шоирнинг шеърларидан намуналар келтириб туришини ҳам биламиз. Кейинчалик миллатимизнинг бу икки даҳосига нима сабабдандир муносабат ўзгариб, ҳурмат-иззат камайганда ҳам Шавкат Мирзиёев ўз қарашларини асло ўзгартормади. Аксинча энг оғир пайтларда ҳам уларни қатта меҳр ила йўқлаб турганини уларнинг фарзандлари, аҳли оиласи фахр ва ғурур билан айтишади. Хусусан, Абдулла Ориповнинг рафиқаси Ҳанифа ая Мустафоевнинг айтишича, Шавкат Мирзиёев пойтахтнинг Мирзо Улуғбек тумани, кейинчалик Жиззах ва Самарқанд вилоятлари ҳокими бўлиб ишлаган чоғларида ҳам, мамлакат Бош вазири лавозимида фаолият юритганида ҳам доим Абдулла акани йўқлаб турган.

Халқнинг суюкли фарзандига давлат раҳбари томонидан бу қадар баланд муносабатда бўлиш ҳеч бир юртда кузатилмаса керак. Ўтмишда бўлса бордир, аммо бугунги шиддатли замонда, адабиёту маърифат, матбуот ва маънавият тушунчалари кимлар учундир эски даврда қолди, дея талкин қилинаётган кунимизда ижодкор шахсияти, зиёлиларга мамлакатимиз раҳбарининг алоҳида этиборидан хулоса чиқарадиганлар қандай кетгандек, назаримизда. Қолбуки, учинчи Ренессанс пойдевори сифатли таълим, мустақкам тарбия орқали шаклланади. Китоб кўрмаган, газета-журнал ўқимаган, умуман, зиё омилларисиз ўсиш, юксалиш мумкин эмас. Ушбу ҳақиқат теран англандиган юртимизда Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан янгидан янги мактаблар ташкил этилмоқда. Қарши шаҳридаги Абдулла Орипов номидаги она тили ва адабиёти фанини чуқурлаштириб ўқитишга ихтисослаштирилган мактаб-интернати ҳам шундай масканлардан биридир.

Юртбошимизнинг: “ҳозир бизга Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов каби одамлар етишмаяпти”, деган гапини эшитгансиз, албатта. Бу гап замирида ҳам миллатга ватанпарвар инсонлар хар доимгидан кўра бугун зарурлиги ҳақидаги ниятлар мужассам.

Ижодкорларга қанот бўлиш, рағбатлантириш каби саъй-ҳаракатлар кейинчалик Зоминда асос солинган адабиёт байрамини юзага келтирди. Ушбу машварат туфайли 1997 йилдан то ҳозирга қадар қанчадан қанча шоиру ёзувчи кашф этилди. Энг муҳими, бундай эъзоз бугун янада кенг қўлам ва мазмун моҳият касб этаётганини ҳаммамиз кўриб, билиб, ҳис этиб туриб-миз.

Тақиқлар тақиқланди

Ўзи илгари ғалати ишлар бўлган. Четдан биров эшитса, куладиган қора рўйхатлар, тақиқлар бўларди. Эл суйган одамларга нисбатан чекловлар, босимлар бор эди. Дадаҳон Ҳасановдан гапирманг, Шерали керак эмас, Фаррух Зокировга нима етишмайди, Озода бекилик қабилдаги гаплар ва қўпол қилиб айтганда “артистларнинг ётиш туришигача назорат қилиш” кимларнингдир иш режасига айланиб қолганди. Шавкат Мирзиёев иқтидорга келгач, бундай бачкана ва ўта шармандали ҳолатларга батамом нуқта қўйилди. Одамлар ўзлари ёқтирган санъаткор-

ларнинг дийдорини яна кўрадиган, уларнинг ижодидан баҳраманд бўла бошлади.

Масалан, кўпчилик Шерали Жўраевнинг қатта саҳналарга қайтишини 2016 йил билан боғлайди. Бу ҳам тўғри. Аммо сал ортга, 2002-2003 йилларга қайтсак, бу борадаги мардлик ва шижоат намунасини эсга оламиз. Халқ ўз ҳофизини экранларда кўрмаганига, газета журналларда суҳбату суратларини соғинганига анча йиллар бўлган пайтда Шерали Жўраев Самарқандда концерт берармиш, яна расмий тадбирлар ўтадиган жой — Амфитеатрда ўтаркан бу концерт деган гап тарқалди. Бунга, дафъатан ҳеч ким ишонмади. Шу яхши хабар тарқалганда мен Шерали аканинг уйларида эдим. Бир умр миллатни маънавий юксалтиришга бел боғлаган, миллионлаб одамларнинг қалб кўридан жой олган ҳофиз ана шу муждадан воқиф бўлгач, ёш боладай қувонгани кўз ўнгимда турибди. Миш-мишлар ҳақиқат бўлиб чиқди. Ҳофиз нафақат кўҳна шахар марказида, балки Ургут ва Тайлоқ туманларидаги марказий стадионларда ҳам концерт бериб, мухлислар олқиши ва қуршовида қолган эди. Катта истеъдодга кенг йўл очиб берган инсон эса Самарқанд вилоятининг ўша пайтдаги раҳбари Шавкат Мирзиёев эди...

Дўстларимиз кўпайди

Кўз олдингизга келтиринг: девор-дармиён кўшнингиз бору, аммо у билан йиллар давомида кўришмайсиз, гаплашмайсиз. Сабаби мавҳум: кўшни арпангизни хом урмаган, сизнинг ҳам унга хусуматингиз йўқ. Шундай пайтда узокдаги қариндошингиз ёки бирор танишингиз меҳмон бўлиб келди-ю, гапдан гап чиқиб ҳамсоғларингиз ҳақида сўради. Тайинли жавоб йўқ. Меҳмон эса сизнинг сукутингизни ноахиллик, оқибатсизлик, меҳру муруватсизлик ҳеч қачон инсонга наф келтирмаслиги ҳақидаги пандлари билан бузади. Сиз

унинг бу насиҳатлари олдида уялиб қоласиз, ич-ичдан унинг ҳақ эканлигини англайсиз.

Чин, биз йиллардирки, қошу кўздек яқин ана шундай кўшнилари билан димоқ-фироқда юрдик. Гоҳ ўзимизни улардан баланд кўйдик, гоҳида уларни унутдик. “Узокдаги куйрукдан яқиндаги сомон афзал”лигини эсдан чиқардик. Энди ҳаммаси ортда қолди. Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг ташаббуси ва ШАХС сифатида қарашлари ўлароқ, биз дунёга юзлашиш учун, аввало, кўшнилари билан муносабатларни мустақкамладиқ. Тиканлар, зирхлар олиб ташланди. Симли тўсиқлар ўрнини қардошлиқ, дўстлик, биродарлик ҳақидаги нақллар тўлдирди. Бундан нафақат биз, балки кўшни мамлакат-

лар аҳолиси ҳам беҳад таъсирланди. Кўп йиллар давомида борди-келдиси йўқолган одамлар бир-бирининг бағрига талпинди. Меҳрга, дийдорга зор опа-сингиллар, куда-андалар бир-бирининг нафасини, тафтини ҳис қилди. Тожиклар, қирғизлар, козоқлар, туркманлар, афғонлар Ўзбекистон қайдасан, деб соғинч ила йўлга чиқди. Биз ҳам уларни йўқлаб бораётимиз. Қанчалик гўзал манзара!

“Қулиб юрган билан, дардим ичимда...”

Қузатган бўлсангиз керак: Президентимиз сохталикни, олди-қочди гапларни умуман ёқтирмайди. Мажлисларда, учрашувларда умумий гапларни айтадиган, кераксиз, сафсата статистикадан кимдир сўз очса, уни доим тўхтатган. Миллатнинг асл фарзанди сифатида у киши мамлакатимиздаги мавжуд аҳволни қафтдагидай билиб туради. Шу боис фикри ожизимча, у кишини алдаш ўзимизни алдаш деб қаралиши керак. Эсимда, Шавкат Мирзиёев 2018 йил 13 апрель куни Сирдарё вилояти Сайхунобод туманида вилоят фаоллари иштирокида ўтказилган видеоселектор йиғилишида кўзбўямачиликлар ҳақида гапириб, шундай фикрлар билдирган эди:

“Мен осмондан пайдо бўлиб, тушиб келмайман: бир кун олдин қайси вилоятга ташриф буюришим ҳақида маълумот етказилади. Лекин, кўп жойларда кўзбўямачиликка йўл қўйилмоқда. Очиғи, менга бу ноқулай, кўзбўямачилик менда нафрат уйғотмоқда. Ўқитувчиларни мажбурлаб чиқариб қўйиб, ободонлаштириш, уларга қўча супуртириш, “тайёргарлик”ка жалб этиш – сиёсатга хиёнат. Бу ҳаракатлар фақат менга эмас, сиёсатга ҳам хиёнат”.

Давлатимиз раҳбари деярли 4,5 соат давом этган йиғилиш бошланиши би-

ланоқ “мақтов ва қарсақбозлик” даври тугаганини таъкидлади. Шунингдек, Президент учун ҳозирланаётган кўзбўямачилик уни ранжитишини айтганди.

“Мен девор ортида нима борлигини, Ўзбекистонда қайси кўча супурилгани ё ободлигини жуда яхши биламан. Битта нарсани айтмоқчиман: йўлни сурганингиз билан ҳеч нима ўзгармайди, одамлар раҳмат демайди, Бизнинг дўстларимиз ҳам кўп, душманларимиз ҳам. Сиз (маҳаллий ҳокимият раҳбарлари назарда тутилмоқда) мана шу ишларингиз билан душманларнинг тегиригига сув қуймоқдасиз. Бутун вилоятлар ва туманлар раҳбарлари, мана шуни билиб олинг...”

Мени юрагимда жуда катта армон, азоб бор. Халқимизнинг қандай аҳвол-

Ўзбекистон ва Туркия ўртасидаги муносабатлар самимиятга йўғрилганини таъкидлар экан, жумладан шундай деган эди:

— Шавкат Мирзиёев Туркияга ташриф буюрганида жуда кўп жойлар қатори тарихий масжидларимизга ҳам қадам ранжида қилди. Шавкат Мирзиёевнинг чин ихлос ва катта диққат-эътибор билан масжидларни томоша қилганидан хайратландим. У одатий меҳмонлардан эмаслиги, тарихий жойларни шунчаки кўздан кечирмаганлиги билан менда ёрқин таассурот қолдирди. Англадимки, у ота-боболаримиз эътиқод қилган ислом динини юксак кадрлаши билан ибратга лойиқдир.

Бугун Ўзбекистон жуда кўп соҳа-

Аждодлардан мерос қадрият ва урф-одатларни улуғлаш, уларнинг муборак изидан бориш, ёшларга кенг имкон бериш, бошини силаш, одамларни эъзозлаш, халқнинг розилигини олишга интилиш — бу чин комиллик белгиси, аслида. Биз бугун ана шу етукликни, олиб борилаётган сиёсатда эса мукамалликни кўряпмиз. Шу боис ишончимиз юксак, умидимиз улкан. Зеро, ишонч ва умид эртанги ёруғ истиқбол сари дадил одимлашга, буюк келажакни биргаликда қуришга ундайди.

Амал ва ниятлар уйғунлиги

Ҳар бир мамлакатнинг қудрати, салоҳияти, имкониятлари нима билан

Ижроия қўмитаси аъзоси, Бутунжаҳон мусулмон уламолари халқаро уюшмаси, Бутундунё Ислом уюшмаси каби нуфузли халқаро ташкилотларнинг, Иордания қироллик академиясининг ҳам аъзоси эди. У киши Миср Араб Республикасининг “Нил лаври” олтин нишони, шунингдек, Россия, Ливия ва бошқа давлатларнинг кўплаб юксак мукофотларига сазовор бўлганди.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан ислом динининг асл моҳиятини тарғиб этиш, ёш авлодни миллий қадриятларимиз руҳида тарбиялашга қаратилган эзгу ишлар амалга оширилмоқда. Шайх Муҳаммад Содик Муҳаммад Юсуфнинг турли тилларда чоп қилинган асарлари ёш авлод учун улкан тарбия ва ибрат манбаи бўлиб хизмат қилади.

Ўтганларни хотирлаш, азиз-авлиёларнинг руҳларини шод қилиш борасида бажарилаётган хайрли амалларнинг савобу самараси юртимизга янада файзу баракот келтириши шубҳасиз. Негаки, бундай эзгулик асрлар ўтса-да, келгуси авлодлар учун мангу ибрат бўлиб қолаверади.

Ибрат, бурч ва қарз

Юртимиз раҳбарининг ташаббуси ва ғоялари асосида азизларимиз эъзозланиши, умуман, ҳаётга татбиқ этилаётган эзгу ислохотларни кадрлаш ҳар биримизнинг бурчимиздир. Аслида юқорида тилга олинган ўзгаришлар маънавий юксалишга қаратилган улуғвор янгиланишларнинг бир зарраси, холос. Муҳими, бундай ибратли ишларнинг барчаси сўз ва амал уйғунлигини исботлаб, сизу бизнинг, шу бағрикенг халқ билан бир тану бир жон бўлиб яшаётган турли элат ва миллат вакиллариининг дилбандлари учун хизмат қилаётганини унутмаслик жонажон Ватан олдидаги қарзимиздир.

Улуғлик шарофати

Дунёнинг тўрт томонида турли талафотлар, можаролар, келишмовчиликлар рўй бераётган, оқибат, меҳр-мурувват сингари улуғ тушунчалар ўрнини “Босиб оламан”, “Ҳукмронлик қиламан”, “Еб битираман”, “Мен зўрман” деган бемаъни даъволар эгаллаб олаётган бир пайтда буларни нега ёзаямиз?

Гап шундаки, ҳар тонг яхши ниятлар билан дуолар қиладиган ота-оналаримиз бор экан, бу юртдан оқибат кетмайди.

Ўқ овози ўрнига муаззам азонлар эшитилиб турадиган, бомбалар ўрнига карнай-сурнайлар, тўйу томошалар овози жаранглаб турар экан, бу рубъи маскуннинг Ўзбекистон деб аталмиш чаманини Тинчлик ва оқибат тарк этмагай. Агар биттагина одамнинг кўнглида эзгу умид пайдо бўлса, адолатни кўп тилга оладиган Миллат Сардорининг шарофатидан бу.

Агар берк йўллар очилиб, бағрикенглик, дўстона муносабат кўзга ташланаётган экан, бу шому сахар тиним билмай ишлаётган Инсоннинг орзулари ушалаётганидандир.

Келинг, Юртбошимиздан ўрнак олиб, халқ манфаатини устун қўяйлик.

Мақсуд ЖОНИХОНОВ

ПАРВВАР

да яшаётганини мендан бошқаси яхши билмайди. Ўзим кулиб юрган билан, дардим ичимда. Юракдан чиқариб айтганман, дўст бўлсангиз, бу ишларни тўхтадинг...”

Бу гаплардан ҳар биримиз хулоса чиқариб, чин дўстнинг ишини қиладиган замон аллақачон келганини англаб етайлик. Токи, деворлар йиқилиб, унинг ортидаги ҳақиқат бор бўй-басти билан кўз ўнгимизда намоён бўлсин.

Самимият ғалабаси

Маҳалламизда Умркул ота деган нуруний бор. У киши қаҳатчиликни ҳам кўрган, уруш йилларидаги очарликка ҳам гувоҳ бўлган. Умркул бонинг айтишича, ҳеч бир замонда халққа қайишиш ҳозиргидек бўлмаган. Отаҳон бунга сабаб қилиб Шавкат Мирзиёевнинг туғма халқпарвар эканлигини айтди. “Табиат ҳар кимга бундай фидойиликни раво кўрмайди. Юртбошимиз оддий одамларнинг қалбини эгаллади. Чекка худудларни яёв кезиб, камсукум, ўртаҳол оилаларга бориб, уларнинг аҳволини ўрганди. Ўз халқини чин юракдан севган, ардоқлаган инсонгина шундай ишларни қилади. Демак, ҳар биримиз ана шу ноёб фазилати туфайли Юртбошимизга ҳавас қилсак, ибрат олсак, эргашсак арзийди”, дейди нуруний.

Озарбайжон Ёзувчилар бирлиги раиси, жаҳонга машҳур адиб Анар фикрича, Шавкат Мирзиёев тарихни ўзгартирди, эскича қарашлар, қотиб қолган анъаналарга чек қўйди. “Президентингиз ташаббуси билан минтақада дўстона муҳит пайдо бўлди. Илгари ҳамма ўз холича эди. Энди эса давлат раҳбарлари бир-бирига нафақат ҳамкасб сифатида, балки дўст ва елкадош, самимий ҳамкор деб қарамоқда. Бугунги давр Шавкат Мирзиёевдек шахснинг иқтидорга келишига муҳтож эди”, дейди ёзувчи.

Туркиялик адабиётшунос, профессор Сулаймон Кизилтопрак эса

ларда дадил одимламоқда. Иқтисодий тараққиёт билан бир қаторда маънавий юксалишга эришилаётгани эса кўшалок музаффарликдир. Президент кўшни ва қардош давлатлар билан кўп йиллардан бери узилиб қолган, расмиятчиликдан нарига ўтилмайдиган ришталарни тиклади. Нафақат тиклади, балки унга янги руҳ берди.

Дехлидаги Жамия Миллия Исламия университетининг профессори Шохид Таслим Ўзбекистонни алоҳида меҳр билан тилга олади. У юртимизга турли халқаро анжуманлар туфайли тез-тез келиб туради. Ўзбекчани мукамал билади. Навоий ва Бобур, Машраб каби бобокалонларимизнинг кўплаб ғазалларини ёддан айтади.

— Ўзбекистон — алломалар юрти, — дейди Шохид Таслим. — Бу заминда камол топган муҳаддислар, олим уламолар, табиблар, шоирлар Ер юзининг барча минтақасида маълум ва машҳур. Жумладан, ислом дини равнақиға улкан ҳисса қўшган буюк олим Абу Абдуллоҳ Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорийдек зоти муқаррамнинг таълимоти бугунги давримиз учун ҳам ўта муҳим ва долзарбдир. Худди шунингдек, Имом Термизий, Имом Мотуридий, Бурхониддин Марғилоний, Замахшарий сингари улуғ мураббийларнинг бой маънавий меросидан баҳраманд бўлиш ҳар бир инсонга, айниқса, ёшлар учун қони фойдадир. Президентингиз ана шу мутафаккирларнинг асарларини кенг ўрганиш, тадқиқ ва тарғиб этиш учун барча шарт-шароитларни яратиб бергани таҳсинга сазовор. Тарихи, ўзлиги эъзозланадиган юртда ўсиш, ўзгариш бўлишини бугун Ўзбекистон мисолида кўриб турибмиз.

Ҳар бир мамлакатнинг эртанги тақдири бугун вояга етаётган ўғил-қизлар кўлида. Уларнинг замонавий билим олишлари учун шарт-шароит яратиб берилгандагина кўзланган манзилларга эришиш мумкин. Шу нуктаи назардан олиб қарайдиган бўлсак, бугунги танланган йўл оқиллик, узоқни кўра би-лиш ифодасидир.

белгиланади? Бу саволга ялпи ички маҳсулотнинг улкан ҳажми, саноатнинг юксак тараққиёти, катта даромади, ишлаб чиқаришнинг барқарор суръатлари ва бошқа омилиларни кўрсатиб жавоб бериш мумкин.

Албатта, уларни асло инкор этиб бўлмайди. Шунинг билан бирга давлатнинг қудрати ва салоҳиятини тарихий мерос ва аждодлар маданияти ёрқин тарзда акс эттиради, десак янглишмаймиз.

Ўзлимиз, насл-насабимиз гавҳари — улуғ бобокалонларимиз ибрати, қолдирган бой илмий-адабий мероси, жасорати, панду насиҳатларини ўрганишни, сабоқ чиқаришни мақсад қилдик. Шу аснода улар хотирасига бўлган эҳтиромимизни, ворислик садоқатини чин дилдан, катта ғайрат-шижоатлар ила изҳор қилдик. Чунончи Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳоуддин Нақшбанд каби азиз-авлиёларимиз руҳларини шод этмоққа киришдик.

Президентимиз Шавкат Мирзиёев раҳнамолигида тарихий обидаларни асраб-авайлаш, буюк аждодларимизнинг бой меросини ўрганишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Тошкентда Ислом цивилизацияси маркази, Самарқандда Имом Бухорий халқаро илмий-тадқиқот маркази ташкил этилди, Шеробод туманидаги Абу Исо Муҳаммад Термизий, Қарши туманидаги Абул-Муъийн Насафий зиёратгоҳлари ва бошқа қадамжоларда қурилиш-таъмирлаш ишлари бажарилди.

Гап шундаки, ана шундай хайрли ишларнинг мантқиқий давоми ўлароқ, Президентимиз Шавкат Мирзиёев шайх Муҳаммад Содик Муҳаммад Юсуфнинг шаънини, кадр-қимматини эъзозлагани халқимиз томонидан жуда катта хурсандчилик билан кутиб олинган эди.

У кишининг дунё мусулмонлари ўртасидаги обрў-эътибори жуда баланд эди. Бу улуғ ватандошимиз Бутундунё мутафаккир уламолари уюшмасининг

Глобаллашув шароитида дунё миқёсида турли динлар ва конфессиялар орасида вужудга келаётган асосий зиддиятлар бевосита деструктив ва тоталитар секталарнинг ҳаракатлари оқибатида вужудга келмоқда. Айниқса, бундай секталар геосиёсий кучлар кўмагида хавfli қурол сифатида, ўзга дин вакиллари эътиқодига раҳна солмоқда. Бу ҳақда Президентимиз Шавкат Мирзиёев қайд этганидек: “Экстремистик ва террористик ташкилотлар сохта ғояларини асл диний қадриятлар сифатида талқин қилиш орқали инсон ҳуқуқи ва эркинликларини оёқ ости қилиш, инсониятнинг диний, маданий-маърифий меросига жиддий зарар етказиб, динлар орасида нифоқ солишга ҳамда динлараро муносабатларга путур етказишга ҳаракат қилмоқда”.

ЭЪТИҚОДГА

ТАЖОВУЗ

Ҳозирги кунда дунё миқёсида фаол миссионерлик ва прозелитизм ҳаракатлари билан шуғулланаётган “Иегова гувоҳлари” энг хавfli деструктив ва тоталитар секта сифатида намоён бўлмоқда. Мазкур ташкилот 1931 йилда “Библия тадқиқотчилари” номи остида диний ташкилот эмас, балки наشريёт сифатида рўйхатга олинган. Ушбу секта протестант йўналишининг диний ташкилоти мақоми остида фаолият олиб борса-да, айрим тадқиқотчиларнинг фикрига кўра, мазкур секта христианликнинг парохристиан ва псевдохристиан йўналишларига мансубдир. “Иегова гувоҳлари” сектаси тарихи “Библия тадқиқотчилари” ҳаракати натижасида вужудга келган бўлиб, XIX асрнинг 70-йилларида АҚШнинг Пенсильвания штатида яшовчи Чарльз Тейз Рассел (1852-1916) томонидан асос солинган.

Мутахассислар “Иегова гувоҳлари” таълимотларида арийлик унсурлари мавжудлиги тўғрисида фикрларни баён этса-да, россиялик бир қатор тадқиқотчилар “Иегова гувоҳлари”ни секталар қаторига кўшса, айрим россиялик диншунослар фикрига кўра, “Иегова гувоҳлари” секта ҳисобланмайди. “Сектанинг штаб квартираси АҚШнинг Нью-Йорк штатидаги Бруклин мавзесида жойлашган бўлиб, ушбу шаҳарда “Галаад - Библия мактаби” ташкил этилиб, дунё миқёсида мазкур секта таълимотлари асосида миссионерлар тайёрлаш йўлга қўйилган. “Иегова гувоҳлари” сектаси ўз таълимотларини дунёнинг турли бурчақларида яшовчи аҳоли вакилларига етказиш мақсадида уларнинг маданияти, маънавияти, қадриятлари, урф-одатларини ўрганиш орқали ўзларининг тилларида кўплаб адабиётлар ва журналлар чоп этишга алоҳида эътибор қаратишади.

Бугунги кунга келиб, “Иегова гувоҳлари” сектаси дунё миқёсида ўз таълимотини ёйиш мақсадида замонавий усуллардан фойдаланган ҳолда нафақат нашрлар балки сектанинг интернетдаги веб саҳифаси орқали тарғибот жараёни жуда ҳам кучайтирилган. Жумладан, “Сторожевая башня” (Кўриқчи миносари) ва “Пробудитесь!” (“Уйғонинг!”) журналлари тўхтаб қолган бўлса, бугунги кунда мазкур журналлар йилда 4 марта ба нашр этилиб, асосий эътиборини интернет орқали тарғибот ишларини амалга оширмоқда. Шу жумладан, Ўзбекистонга тааллуқли қисмини оладиган бўлса, “Сторожевая башня” (Кўриқчи миносари) ва “Пробудитесь!” (“Уйғонинг!”) журналлари ўзбек ва қорақалпоқ тилларида кирил ва латин алифбосида нашр этилмоқда. Яна бир кизик масала борки, буларнинг саҳифасида ўзбек тилидан ташқари, хоразм тили гуруҳи ҳам киритилган. Ваҳоланки, бу тилнинг мавжуд эмаслиги сабабли, гуруҳга бирон бир нашр илова қилина олинмаган.

“Иегова гувоҳлари” сектаси томонидан амалга оширилаётган фаол миссионерлик ҳаракатлари натижасида дунёнинг жуда кўплаб мамлакатларида фуқароларнинг диний эътиқодига нисбатан шубҳа уйғотмоқда. Бу эса, ўз навбатида, диний низоларнинг келиб чиқиши натижасида мамлакатлардаги ижтимоий, сиёсий, маънавий ва маданий барқарорликка раҳна

солмоқда.

“Иегова гувоҳлари” сектаси таълимотида 1936 йилдан буён Хочдан христианликнинг рамзи сифатида фойдаланиш тақиқланди. Сектада оқим аъзолари Исони Хочга оёқ-кўллари билан эмас, балки устунга миҳлаб қўйилган (лот. cux simplex) деб ҳисоблашади. “Янги дунё талқини”да юнонча σταυρός (ставрос) сўзи “кийнок устун” сифатида таржима қилинган. “Иегова гувоҳлари” сектаси Хочни эъозлашни улар гўёки, бут-санамларга сифиниш дея ҳисоблашади. “Иегова гувоҳлари” сектаси 1961 йилдан эътиборан ташкилот аъзоларига беморни даволашда қон қуйишни тақиқлади. Секта таълимотида кўра, беморга қон қуйиш, қонни истеъмол қилиш каби гуноҳ эканлигини қайд этган. Шу билан бирга, секта мафқурасида давлат рамзлари — байроқ, герб, мадҳия ҳамда кўплаб миллий ватанпарварлик рамзларини олқишлаш, ижро этиш, армия ва бошқа ҳарбий қўшинларда хизмат қилиш, ҳарбий ташкилотларда ишлаш, мактаб ва ҳарбий олий ўқув юртиларида ҳарбий тайёргарликдан ўтиш, зўравонлик асосида кучини кўрсатиш, жанговар санъат ва спорт турлари — бокс, каратэ билан шуғулланишга руҳсат йўқ.

Секта таълимотида ўз аъзоларига бир неча бор 1914, 1918, 1925, 1941, 1945, 1975, 2001 ва 2012 йилларда “киёмат қойим” бўлиши муқаррар эканлигини алоҳида тақиқласа, секта таълимотида илгари сурилган ёлгон башорат амалга ошмади. Мазкур ёлгон ақида натижасида секта таълимотига нисбатан ташкилот аъзолари ўртасида ишончсизлик кўчайиши оқибатида оқим аъзолари сектани тарқ эта бошлаган.

Ажабланоқли томони, “Иегова гувоҳлари” сектаси ўзининг диний таълимотини доимий тарзда ўзгартириб туради. Мазкур ўзгаришлар ташкилот томонидан киритилиб, секта аъзоларининг ягона ишонадиган нарсаси бу ташкилотга бўлган эътиқодидир. Шу тарихи, ўзга ҳар қандай нарсаларга бўлган ишонч ташкилот томонидан осонгина ўзгаририлиши мумкин. Секта таълимотида “Тарихни бошқариш бугунги бошқаришидир, бугунги бошқариш келажакни бошқариш” деган шиор муҳим ўрин тутди. “Иегова гувоҳлари” таълимотида секта ўз аъзоларига бир қатор байрамларни нишонлаш тақиқланади. Жумладан, Рождество, Пасха каби диний байрамлар, янги йил, 8 март, 9 май ҳамда ўзларининг туғилган куллари нишонлаш секта таълимотида рад этилади. Секта таълимотида кўра, ушбу байрамлар христианликка мутлақо алоқасиз.

Ташкилот аъзоларига ўзга дин вакилларининг диний маросимларида қатнашиш, жумладан марҳумга жаноза ўқишда иштирок этиш ҳам тақиқланади. Дафн маросимларида айтиладиган мотам ва аза кўшиқлари, фарёд кўтариш номақбул ҳисобланади. Мазкур ҳолат оқим аъзоларининг фикрига

кўра, марҳумларнинг кейинги қайта тирилиш жараёнида эътиқоднинг кучсизлигидан далолат бериши мумкинлигини таъкидлашади.

Шунингдек, “Иегова гувоҳлари” сектаси ташкилот аъзоларига олий таълим олишни ҳам рад этишади. Олий таълим олиш гўёки, шайтоннинг қуролли сифатида баҳоланади. Шу ўринда, секта қонунларида кўра, оқим аъзоларини олий таълимга эга бўлиши Иегова таълимотини олишда уларнинг онгини чалғитиши мумкин. Секта доирасида оқим аъзоларини мансаб поғонасига кўтарилишда тўсиқлик қилиши ва “ўз маънавиятига” раҳна солиш учун замин яратди.

2006 йилдан бошлаб “Иегова гувоҳлари” сектаси ўзининг диний адабиётларини ўзбек тилида Россиянинг Санкт-Петербург шаҳрида чоп этаётганлиги, ушбу адабиётлар мамлакатимиз ҳудудига қўшни Қозоғистон ва Қирғизистон давлатлари орқали кириб келаётганлиги аниқланмоқда. “Иегова гувоҳлари” сектасининг мамлакатимиздаги фаолиятини ўрганиш жараёнида секта аъзолари давлат ва жамият манфаатларига зид равишда секта таълимоти ва ғоялари акс этган диний адабиётларни инсталган жойда фуқароларни хонадонларида тарғибот ва ташвиқот қилишмоқда. Мазкур сектага аъзо бўлган ёшларни ҳарбий тайёргарлик ва қўшин сафида хизмат қилишдан воз кечиш ҳолатлари аниқланмоқда. Секта таълимотида давлат байрамлари ва рамзларини тан олмаслик, сайлов жараёнларида иштирок этмаслик, давлат вазифаларига касамёд қилиш қатъиян рад этилади. Шунингдек, иеговачилар бошқа динга эътиқод қилувчи инсонларнинг диний маросимларида иштирок этмаслик, дафн этишда вужудга келаётган муаммолар, тиббиётда бемор ҳаётини сақлашда қон қуйишга қатъиян қаршилик қилиш ҳамда секта қонунчилигида қаттиқ унга амал қилиш талаб этилади.

Бугунги кунда дунё миқёсида геосиёсий кучлар мувозанатининг тобора ўзгариши, айрим ривожланган давлатларнинг ўз демократиясини “экспорт” қилиш орқали дунёга ҳукмронлик қилиш мақсадида очикдан-очик даъвогарлик қилишга бўлган ҳаракатлар мисолида намоён бўлмоқда. Яқин Шарқ минтақасига, жумладан, араб мамлакатларига ўз таъсирини ўтказишга уринаётган кучлар ўртасидаги геосиёсий рақобатнинг кучайиши уларнинг мустақиллигига таҳдидларни янги турлари сифатида намоён бўлаётганини кўрсатади. Ўз навбатида, бундай ҳаракатлар Яқин Шарқ ва Шимолий Африка, жумладан, айрим араб давлатларининг геосиёсий ва геостратегик аҳамияти ортиб бораётгани, улкан табиий-иктисодий

ва бошқа ресурс салоҳиятига эгаллиги улар хавфсизлик ва барқарорликка таҳдид ва ҳаттарлар сақлаиб қолаётган минтақа сифатида ҳамон жаҳон ҳамжамияти диққат марказида турганлигини ҳам англайди. Зеро, миссионерлик ва прозелитизм ҳаракатлари замирида фақат ва фақат сиёсий ғоя мавжуд эканлигини англаш лозим. Айниқса, мазкур ҳаракатлар натижасида “инсон ҳуқуқлари”, “виждон эркинлиги”, “демократик эркинликлар”ни олға суриш учун кўрсатилаётган “кўмак” аслида мамлакатни парокандалик сари сиёсий бошбошдоқликка етказётганлиги яққол намоён бўлмоқда.

Ваҳоланки, миссионерлик ва прозелитизм ҳаракатлари орқали амалга оширилаётган “демократия” никобидаги уринишлар бир қатор нохушликларни келтириб чиқариши мумкинлигини англаш барчадан жиддий фикрлашни тақозо этмоқда. Шу тариқа айрим “сиёсий марказлар” ва давлатлар томонидан бевосита йўналтирилаётган миссионерлик ва прозелитизм ҳаракати натижасида муайян минтақа ва ҳудудга демократияни “экспорт” қилиш орқали ўзларининг сиёсий мақсадларини амалга ошириш кўзга ташланмоқда.

Мамлакатимизда ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш ва унинг тараккий этишида диний эътиқод эркинлигининг сиёсий-ҳуқуқий асослари шакллантирилди. Юртимиздаги аниқланган динлар орасида ислом ва православлик мавжуд бўлса, ноанъанавий диний ташкилотлар ҳам Ўзбекистонда ўз диний таълимотларини тарқатиш ва мустаҳкамлашда фаол иштирок этиб келмоқда. Ноанъанавий диний ташкилотлар фаолиятини баҳолаш жуда қийин. Бирок халқаро амалиётга кўра, кўпгина мамлакатларда ноанъанавий диний ташкилотларни рўйхатга олишда вақтинчалик чекловлар мавжуд. Шунингдек, бир қатор ноанъанавий диний ташкилотлар ўз фаолияти учун давлат идоралари ва жамият томонидан қаттиқ танқид қилиниб, ҳаттоки, улар жойлашган давлатнинг Конституцияси ва қонунларига зид бўлган фаолияти учун ҳам тақиқлангани маълум.

Мамлакатимизда инсон онги ва қалбига қаратилган турли ғоявий таҳдидларга, хусусан, диний ақидапарастлик, экстремизм, миссионерлик ҳаракатларига қарши, аввало, одамларнинг билим ва маънавий иммунитетини кучайтиришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бундай маънавий таҳдидлар замирида инсонни ўзи туғилиб ўсган юртидан, халқидан воз кечишга, ватанпарварлик, юртга садоқат туйғуларидан маҳрум этишга қаратилган ғоя мужасам. Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев қайд этганидек: “Бу иллатлар давлатни емириб, жамиятнинг парчалаб, радикал гуруҳ ва оқимлар учун мафқура базасига айланмоқда”. Шундай экан, миллат келажаги — ёшларимизни бузғунчи оқимлар таъсиридан асраш барчамизнинг бурчимиздир.

Мансур МУСАЕВ,

Республика Маънавият ва маърифат маркази хузуридаги Ижтимоий-маънавий тадқиқотлар институти бўлим бошлиғи, сиёсий фанлари доктори (DSc)

Ушбу мақола Олий Мажлис хузуридаги Нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фондининг “Ёшларнинг муаммоларини ҳал қилишга, ташаббуслари ва замонавий ғояларини илгари суришга қаратилган лойиҳаларини қўллаб-қувватлаш” гранти асосида тайёрланди.

Парламент комиссиясининг 2024 йил 13 июндаги 17-сонли қарорига 1-илова

Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди “Тиббий ва экологик маданиятни юксалтириш ва атроф муҳитни яхшилаш” мавзуида Давлат грантлари ажратиш учун 3-танловни ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловга нодавлат ноижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг куйидаги мақсадларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалари қабул қилинади:

1. Аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлашга, болаларнинг туғма касалликлар ва нуқсонлар билан дунёга келишининг олдини олиш ва профилактикасига бағишланган материаллар тайёрлаш, аҳоли ўртасида тарғиб этиш;
2. Хотин-қизларни оммавий спорт турлари билан шуғулланишга жалб қилиш, аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзи анъаналарини мустаҳкамлашга кўмаклашиш;
3. Соғлом турмуш тарзини кенг тартиб қилиш ва оммавий спортни янада ривожлантириш соҳасида ижтимоий шериклик ҳамда жамоатчилик назоратини юксалтириш;
4. Аҳолининг экологик ва тиббий маданиятини юксалтириш, тўғри овқатланиш маданиятини оммалаштириш, соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш;
5. “Соғлом оила – соғлом жамият” ғоясини ҳаётга татбиқ этиш, нотинч ва муаммоли оилаларга манзилли кўмаклашиш;
6. Аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш-

ни яхшилаш ва улар учун янада қулай шарт-шароитлар яратишга хизмат қилувчи ижтимоий лойиҳаларни амалга ошириш;

7. Аҳоли ўртасида соғлом овқатланиш маданиятини, санитария-гигиена қоидаларига риоя этилишини маҳаллалар, таълим-тарбия муассасаларида кенг тарғиб қилиш;

8. Орол ҳалокатининг атроф-муҳитга ва аҳоли саломатлигига салбий таъсири юмшатишга, Оролбўйи ҳудудларида экологик вазиятни тиклашга ва соғломлаштиришга кўмаклашиш;

9. Қишлоқ жойлардаги аҳоли пунктларида ободонлаштириш ва кўкамзорлаштириш, санитария-экологик муҳитни яхшилашга қаратилган тадбирларни амалга оширишга кўмаклашиш;

10. Фуқароларнинг экологик ҳуқуқларини таъминлаш ва атроф-муҳитга зарарли таъсир кўрсатилишига йўл қўймаслик борасида барча соҳаларда жамоатчилик назоратини амалга оширишга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш;

11. Атмосфера ҳавоси, сув ва ер ресурсларининг ифлосланишини камайтиришга, биологик хилма-хилликни сақлаш, қаттиқ маиший чиқиндиларни қайта ишлашга инновацион технологияларни жалб этишга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш;

12. “Яшил иктисодиёт”га ўтиш,

унинг асоси бўлган қайта тикланувчи энергиядан фойдаланиш кўрсаткичларини кескин ошириш бўйича тарғибот ишларини олиб боришга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш;

13. Сувдан оқилона фойдаланиш маданиятини ва сув ишлаши самарадорлигини ошириш бўйича тарғибот ишларини олиб бориш, жамоатчилик назоратини ўрнатиш;

14. Экологик вазиятни барқарорлаштиришга қаратилган “Яшил макон” умуммиллий лойиҳасига ННТ ва фуқаролик жамиятининг институтларини жалб қилиш;

15. Оғир гематологик, онкологик ва клиник иммунологик касалликлари бор беморларга паллиатив ёрдам кўрсатувчи хоспислар ташкил этиш.

Давлат гранти ажратиш учун куйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

1. Ташкилот раҳбари томонидан им-

Битта лойиҳа учун ажратиладиган грант миқдори – 200 миллион сўмгача.

Ҳужжатлар 2024 йил 4 июлдан 5 августгача қабул қилинади.

Ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги ННТларни ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди номига “Ўзбекистон почтаси” орқали юбориладиган муҳрланган конвертларда (А4 форматда) куйидаги манзил бўйича қабул қилинади: 100035, Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 1-уй.

Ҳужжатларни тақдим этиш шартлари ва намуналари билан Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фондининг www.fondngo.uz расмий веб сайтыда танишиш мумкин.

Маълумот учун телефонлар: (78) 238-23-76, (78) 238-23-77.

Парламент комиссиясининг 2024 йил 13 июндаги 17-сонли қарорига 2-илова

Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фонди “Жамиятда ҳуқуқий маданиятни шакллантириш, ҳуқуқий онгини юксалтиришга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш” мавзуида Давлат грантлари ажратиш учун 4-танловни ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Танловга нодавлат ноижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг куйидаги мақсадларни назарда тутувчи ижтимоий аҳамиятга молик лойиҳалари қабул қилинади:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг асосий қоидалари, тамойиллари ва мақсадларини очиқ беришга, қонун нормалари ҳақида билимлар тарғиботига қаратилган махсус нашрлар, мақолаларни тайёрлаш ва чоп этиш;
2. Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари фаолиятининг очиқлигини таъминлашда ННТ фаоллигини ошириш, жамиятда ҳуқуқий маданиятни шакллантириш;
3. Аёллар, болаларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлаш, ижтимоий-маънавий қўллаб-қувватлашда давлат органлари билан ижтимоий шерикликни кучайтириш;
4. Аҳоли, айниқса ёшлар ўртасида, маҳаллалар ва таълим муассасаларида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг асосий принциплари ва нормалари мазмун, моҳиятини етказишга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш;
5. Курилиш ва ободончиликка оид қарорларни маҳаллий даражада муҳокама қилишни ҳамда жамоатчилик экспертизасидан ўтказишни йўлга қўйишга кўмаклашиш;
6. Жамиятда инсон ҳуқуқ ва эркин-

ликларини ҳурмат қилиш маданиятини шакллантириш орқали мамлакатимизнинг халқаро нуфузини янада юксалтириш;

7. Аҳоли учун бепул кафолатланган тиббий хизмат кўрсатиш устидан жамоатчилик назоратининг самарали механизмларини ва инновацион усулларини жорий этиш;

8. Хотин-қизлар муаммоларини ўз вақтида аниқлаш, ёрдамга муҳтож бўлган хотин-қизларга ижтимоий-ҳуқуқий, психологик ва бошқа ёрдам кўрсатиш;

9. Одам савдоси, ноқонуний меҳнат миграциясидан жабр кўрган аҳолига тизимли профилактик тарғибот, ташвиқот ва реабилитация чора тадбирларини амалга оширишда жамоатчилик назоратини кучайтириш;

10. Ноқонуний меҳнат миграциясидан, мажбурий меҳнат ва камситишлардан жабрланган шахсларни ҳуқуқий ва ижтимоий ҳимоялашга қаратилган лойиҳаларни қўллаб-қувватлаш;

11. Низоли вазиятлар, оилавий-маиший зўрлик ишлатиш ҳолатларини ва ўз жонига қасд қилишга мойил хулқ-атворни эрта бартараф этишда давлат органлари билан ўзаро ҳамкорликни шакллантириш;

12. Коррупцияга қарши курашиш тизими самарадорлигини ошириш орқали қулай ишбилармонлик муҳитини яратишга, мамлакатнинг халқаро

майдондаги ижобий обрў-эътиборини юксалтиришга кўмаклашиш;

13. Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларга имкон яратаётган сабаблар ва шарт-шароитларни ўрганиш, коррупцияга қарши курашда фуқаролик жамияти институтлари ва ОАВ фаолияти эркинлигини таъминлаш;

14. Коррупцияга қарши курашиш ва жамоатчилик назорати соҳасида умумэътироф этилган халқаро стандартлар, чет эл ижобий тажрибаларини жорий этиш;

15. “Ўзбекистон-2030” стратегияси мазмун моҳиятини замонвий технологиялар орқали тарғибот қилиш ва аҳолига етказиш.

Давлат гранти ажратиш учун куйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

1. Ташкилот раҳбари томонидан имзоланган ва муҳр билан тасдиқланган кузатув хати;

2. Олий Мажлис ҳузуридаги жамо-

ат фондининг www.fondngo.uz расмий веб сайты ва https://t.me/GROUP_JAMOAT_FONDI телеграм каналида жойлаштирилган ва янги юкланган шаклда тўлдирилган давлат гранти лойиҳаси учун ариза;

3. Охириги ўзгартириш ва қўшимчалар билан давлат рўйхатидан ўтган ННТлар ва фуқаролик жамияти бошқа институтларининг Устави (Низоми) нусхаси;

4. Ташкилотнинг давлат рўйхатидан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳнома нусхаси;

5. Агар лойиҳани амалга ошириш лицензияланган фаолиятни талаб қилса, унда лицензиянинг нусхаси;

6. Ташкилотнинг солиқ қарзи мавжуд эмаслиги тўғрисида маълумотнома;

7. Манфаатдор давлат ва жамоат ташкилотларининг тавсия ҳамда қўллаб-қувватлаш хатлари.

Битта лойиҳа учун ажратиладиган грант миқдори – 200 миллион сўмгача.

Ҳужжатлар 2024 йил 4 июлдан 5 августгача қабул қилинади.

Ҳужжатлар Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги ННТларни ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини қўллаб-қувватлаш жамоат фонди номига “Ўзбекистон почтаси” орқали юбориладиган муҳрланган конвертларда (А4 форматда) куйидаги манзил бўйича қабул қилинади: 100035, Тошкент шаҳри, Бунёдкор кўчаси, 1-уй.

Ҳужжатларни тақдим этиш шартлари ва намуналари билан Олий Мажлис ҳузуридаги жамоат фондининг www.fondngo.uz расмий веб сайтыда танишиш мумкин.

Маълумот учун телефонлар: (78) 238-23-76, (78) 238-23-77.

Мулк меросхўрга қайтарилди

Муассислар:

Ўзбекистон
Республикаси
Экология, атроф-
муҳитни муҳофаза
қилиш ва иқлим
ўзгариши вазирлиги

Тадбиркорлар ва
ишбилармонлар
ҳаракати –
Ўзбекистон
Либерал-
демократик
партияси.

Ўзбекистон
Нодавлат нотижорат
ташкilotлари
миллий
ассоциацияси.

Ўзбекистон
Савдо-саноат
палатаси.

Бош муҳаррир
Мақсуд ЖОНИХОНОВ

“Шарқ” нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси
босмахонасида чоп этилди.

Манзил:
Буюк Турон кўчаси 41.
Буюртма рақами Г-710
Адади: 1015.

Пайшанба кунни чиқади.
Қоғоз бичими А-3,
ҳажми 2 босма табок.
Баҳоси келишилган нархда.
Газета Ўзбекистон
матбуот ва ахборот
агентлигида
2006 йил 0010-рақам билан
рўйхатга олинган.

ISSN 2010-7722

Газетанинг полиграфик
жихатдан сифатли чоп
этилишига “Шарқ” нашриёт-
матбаа акциядорлик
компанияси масъул.

Маълумот учун
телефонлар:
99-791-43-23
99-994-70-52
Реклама ва эълонлар учун:

Электрон почта:
jamiyat@mail.uz
Газета индекси – 131
“ЖАМИЯТ” дан олинган
маълумотларда манба
сифатида газета номи
кўрсатилиши шарт.

Топширилган вақти: 20:00

1 2 3 4 5 6

Бугунги кунда фуқаролар ўртасида олди-бердилар, уй-жойни, автомашинани ижарага бериш оддий ҳолга айланган. Аммо ҳаётда ишончни сунистеъмол қилиш, ваъдасини “унутаётганлар” учраб туради. Судда кўрилган иш ҳам фикримизга мисол бўла олади.

Гап шундаки, Ю. Роза жавобгар М. Алишерга нисбатан даъво аризаси билан мурожаат қилиб, унда турмуш ўртоғи томонидан 2019 йил январда АТ “Капиталбанк”дан автотранспорт воситасини сотиб олиш учун кредит олинганини баён қилган. Бу кредит маблағига янги автотранспорт воситасини сотиб олиб, кредитни тўлиқ қоплаган. Турмуш ўртоғи бу автотранспорт воситасини ишончнома асосида бошқариш учун жавобгар М. Алишерга берган. 2021 йил 13 августда эса эри вафот этган. Унинг вафотидан сўнг мерос қолган уйга қонун бўйича меросга бўлган ҳуқуқ тўғрисидаги гувоҳномани олганини, лекин автотранспорт воситасига нисбатан меросни расмийлаштира олмаётганини билдирган. Сабаби, жавобгар бу автотранспорт воситасини бошқаришга берилган ишончнома бекор бўлганига қарамай турли баҳоналар билан автомашинани ихтиёрий қайтаришга қаршилик қилаётганини, уни ноқонуний тарзда уйида сақлаб, бир неча марта оғзаки оғохлантирилганига қарамай қайтариб бермаётганини таъкидлаган. Уни ва фарзандларининг меросхўрлар сифатида ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилаётганини баён қилиб, суддан жавобгар М. Алишернинг ноқонуний эгалигидан марҳум турмуш ўртоғига тегишли бўлган, 2019 йилда ишлаб чиқарилган, “NEXIA-3” русумли автотранспорт воситаси ва транспорт воситасининг рўйхатга олингани тўғрисидаги гувоҳномани олиб беришни ва суд харажатлари ундиришни сўраган.

Суд мажлисида сўралган даъвогар Ю. Роза даъво аризани тўлиқ қувватлаб, суддан даъво талабларини қаноатлантиришни, мерос мулки ҳисобланган автотранспорт воситаси ва гувоҳномани олиб беришни сўради.

Суд мажлисида сўралган жавобгарнинг ишончли вакили И. Муқадас даъво аризани тан олмасдан, ўз тушунтиришида даъво аризасида кўрсатилган ҳолатлар тухмат эканлигини, даъвогарнинг турмуш ўртоғи билан келишган ҳолда автотранспорт воситасини бўлиб-бўлиб тўлаш шarti билан ўғли 10.000 АҚШ долларга сотиб олганини баён қилди. Дастлаб 3.000 АҚШ долларни тўлаб, ҳар ойда 300 АҚШ доллари ва кўшимча равишда банкка кредит қарзини тўлаганини, даъвогар бу пулларни турмуш ўртоғи олган вақтда гувоҳи бўлиб, унинг вафотидан сўнг шахсан ўзи олганини, ҳозирги кунда 9.300 АҚШ доллари тўланиб, 700 АҚШ доллари тўланмаганини, буни кўрган ва билган гувоҳлар борлигини, бу автомашинани олиб кетишга қарши эмаслиги, фақат даъвогар тўланган пулларни тўлиқ

қайтаришини талаб қилишини баён қилиб, даъво аризани рад қилишни сўради.

Суд тарафларнинг баёноти ва адвокат нутқини тинглаб, учинчи шахс тушунтириши ва гувоҳлар кўрсатмаларини, иш ҳужжатларини ўрганиб, уларни муҳокама қилган ҳолда қуйидаги хулосага келди.

2012 йил 24 сентябрда қабул қилинган “Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 21-моддасига кўра, мулкдор ўз ҳуқуқларининг ҳар қандай бузилиши, гарчи бу бузилишлар эгаллик қилишдан маҳрум этиш билан боғлиқ бўлмаса ҳам, бартараф этилишини талаб қилиши мумкин. Мазкур ҳуқуқни амалга оширишда давлат органлари мулкдорга кўмаклашиши шарт.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 164-моддасига асосан мулк ҳуқуқи шахснинг ўзига қарашли мол-мулкка ўз хоҳиши билан ва ўз манфаатларини кўзлаб эгаллик қилиш, ундан фойдаланиш ва уни тасарруф этиш, шунингдек, ўзининг мулк ҳуқуқини, ким томонидан бўлмасин, ҳар қандай бузишни бартараф этишни талаб қилиш ҳуқуқидан иборатдир. Мулк ҳуқуқи муддатсиздир.

Ушбу Кодекснинг 228-моддасига асосан, мулкдор ўз мол-мулкни бошқа шахснинг қонунсиз эгалигидан талаб қилиб олишга ҳақли. Мазкур Кодекснинг 231-моддасига асосан мулкдор ўз ҳуқуқларининг ҳар қандай бузилишини, гарчи бу бузиш эгаллик қилишдан марҳум этиш билан боғлиқ бўлмаса ҳам, бартараф этишни талаб қилиши мумкин.

Аниқланишича, даъвогарнинг турмуш ўртоғи ва АТ “Капиталбанк” Тошкент шаҳар филиали ўртасида 2018 йил 10 октябрда 957/GM-сонли молиявий истеъмол кредит шартномаси тузилиб, автотранспорт воситасини харид қилиш учун 48 ой муддатга, йиллик 24% устама ҳақ тўлаш шarti билан 57.746.422 сўм кредит ажратилган.

Мазкур кредит маблағлари эвазига фуқаро ва “AVTOTEXHIZMAT” МЧЖ ўртасида 2018 йил 10 октябрда “GM Uzbekistan” АЖ томонидан ишлаб чиқарилган автомобиларни етказиб бериш шартномасига асосан, 2019 йилда ишлаб чиқарилган, “NEXIA-3” русумли автотранспорт воситаси сотиб олинган.

Фуқаро томонидан истеъмол кредити ажратиш шартномаси бўйича тўловлар тўлиқ қопланган. Мулкдор томонидан ўзига тегишли автотранспорт воситасини бошқариш ҳуқуқи билан жавобгар М. Алишер номига

2 йил муддатга нотариал тартибда ишончнома расмийлаштирилган. 2021 йил 13 августда мулкдор вафот этган.

Тарафлар ўртасида мерос мулки ҳисобланган автотранспорт воситаси ва гувоҳномани қайтариш масаласида низо келиб чиққанлиги сабабли, даъвогар 660.000 сўм давлат божи ва 33.000 сўм почта харажати тўлаган ҳолда даъво аризаси билан судга мурожаат қилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодекси 72-моддасининг биринчи қисмига кўра, ҳар бартараф ўзининг талаблари ва эътирозларига асос қилиб кўрсатган ҳолатларни исботлаши шарт.

Суд жараёнида жавобгарнинг ишончли вакили М.Ибрагимова томонидан даъвогар Ю. Розага жами 2.400 АҚШ доллари тўланганини тасдиқловчи ҳужжатлар (даъвогар имзоси билан оддий шаклдаги қайд ёзувлари) ва банк муассасасига марҳумнинг ўрнига жами 8.225.000 сўм кредит тўлови амалга оширилган (санасини аниқлаш имкони бўлмаган) тўлов қвитанциялари нусхаси тақдим қилинган.

Суд даъвогарнинг даъво талабини муҳокама қилиб, мазкур вазиятда низоли автотранспорт воситаси даъвогарнинг марҳум турмуш ўртоғига тегишли бўлиб, мулк ҳуқуқи давлат рўйхатидан ўтказилганлигини, турмуш ўртоғининг вафотидан кейин транспорт воситаси мерос мулки ҳисобланиши ва меросхўрларнинг улушлари мавжудлигини аниқлади. Суд жараёнида жавобгарнинг ишончли вакили автотранспорт воситасини марҳумдан сотиб олгани, келишувга асосан 9.300 АҚШ доллари тўлаб, 700 АҚШ доллари қолгани ҳақида важларни келтириб, бу ҳолатлар бўйича учинчи шахсларнинг тушунтириши ва гувоҳлар кўрсатмалари олинган бўлса-да, бироқ келтирган важларини тасдиқловчи мақбул далилларни тақдим этмаганлигини, даъвогар меросхўр ва вояга етмаган меросхўрларни қонуний вакили сифатида ўзига тегишли мулкни бошқа шахснинг қонунсиз эгалигидан талаб қилиш ҳуқуқига эга эканлигини инобатга олиб, бундай ҳолатда даъвогарнинг даъво талабларини қаноатлантиришни, даъвогар фойдасига жавобгардан марҳум турмуш ўртоғига тегишли бўлган, 2019 йилда ишлаб чиқарилган, “NEXIA-3” русумли автотранспорт воситаси ва транспорт воситаси рўйхатга олингани тўғрисидаги гувоҳномани олиб беришни лозим топди.

Шундай қилиб, мулк меросхўрларга қайтарилди. Фуқаронинг ҳақ-ҳуқуқлари, қонуний манфаатлари ҳимоя қилинди.

Дилноза ШОМАТОВА,
Фуқаролик ишлари бўйича
Тошкент вилояти Оҳангарон
туманлараро судининг судьяси.

“СИЁСАТШУНОСЛИК”

Янги Ўзбекистонда демократик ҳуқуқий давлат ва адолатли фуқаролик жамияти қурилиши ҳамда жамиятнинг барча жабҳаларида амалга оширилаётган туб янгиланишлар олий таълим олдида янги вазифаларни қўймоқда. Бугунги кунда олий таълим муассасаларининг талабалари миллий, минтақавий ва глобал даражада сиёсий майдонда юз бераётган жараёнларни билишлари, англашлари, ўрганишлари ва таҳлил қила олишлари шарт.

Зеро, жаҳонда юз бераётган глобаллашувнинг ҳозирги босқичи халқаро вазият ўзгаришининг юқори динамикаси, сиёсий кучлар мувозанатидаги кучли тектоник силжишлар билан тавсифланади.

Мамлакатимизда демократик тараққиётнинг жадаллашиши билан бирга, халқаро ва минтақавий геосиёсий майдонда ўзаро рақобат тобора кескинлашиб бораётган ҳозирги мураккаб бир даврда талабалар, мутахассислар, илмий кадрларнинг сиёсий жараёнларни чуқур англаш, тезкор таҳлил қилиш ва баҳолай олиш малакасига эга бўлиш талаб қилинади.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси, сиёсий фанлар доктори, профессор Муқимжон Қирғизбоевнинг “Сиёсатшунослик” дарслиги айнан ана шу вазифани бажаришга хизмат қилади, деб ҳисоблаймиз. Айтиш жоизки, М. Қирғизбоев нафақат юқори малакали сиёсатшунос, балки ҳам назарий ва ҳам амалий бой тажрибага эга олим. Мазкур дарслик муаллифнинг сиёсатшунослик соҳасидаги қирқ йилдан ортиқ илмий педагогик ҳамда давлат бошқарувидаги кўп йиллик амалий фаолияти давомида тўпланган билим ва тажрибаларига асосан тайёрланган. Шу йиллар давомида М.Қирғизбоев 10 га яқин монография, дарслик ва ўқув қўлланмалар, 220 дан ортиқ илмий мақолалар эълон қилган. Муаллифнинг асарлари сиёсий партиялар, сиёсий мафкуралар, сиёсий маданият, Ўзбекистонда фуқаролик жамиятининг ривожланиши каби масалаларга бағишланган. Жумладан, 1998 йилда муаллифнинг “Фуқаролик жамияти: сиёсий партиялар, мафкуралар ва маданиятлар”, 2006 йилда “Фуқаролик жамияти: назария ва хорижий тажриба”, 2010 йилда “Фуқаролик жамияти: генезиси, шаклланиши ва ривожланиши” монографиялари, 2006 йилда “Фуқаролик жамияти институтлари”, 2007 йилда “Партология”, 2013 йилда “Сиёсатшунослик”, 2017 йилда “Социология” ўқув қўлланмалари, 2022 йилда “Социология” дарслиги нашр этилган.

Мазкур дарслик Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 29 январдаги “Сиёсий фан-

лар соҳасида кадрларни тайёрлаш, фундаментал ва амалий тадқиқотлар самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори билан белгиланган сиёсатшунослик фанлари соҳасида юқори малакали кадрларни тайёрлаш ва янги авлод дарслиklarини яратиш вазифасини амалга оширишда муҳим ўринга эга. У давлат таълим стандарти талабларига жавоб беради ҳамда Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги томонидан “Сиёсатшунослик” фани учун тасдиқланган намунавий дастурга мувофиқ ёзилган.

Дарсликни ёзишда талабаларнинг мамлакатимизда фуқаролик жамияти қуриш жараёнига оид билимларни эгаллашлари, сиёсий қарашлар ва тушунчаларни ўрганишлари учун зарур бўлган воситалар қўлланилган. Дидактика ва методика талабларига мувофиқ, дарслик таркиби бўлимлар ва мавзуларга ажратилган. Дарсликда “Сиёсатшунослик” ўқув фанининг методологик асослари, сиёсатнинг ижтимоий ҳаёт ва тадқиқот объекти сифатидаги аҳамияти, сиёсий тизим ва сиёсий институтлар, сиёсий жараёнлар, сиёсий коммуникация, сиёсий маданият ва мафкура, жаҳон сиёсати, Янги Ўзбекистон – янги сиёсий тизим каби бўлимларни ўз ичига олган.

Муаллиф Янги Ўзбекистонда амалга оширилган сиёсий тизимни модернизациялаш, фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий давлатни ривожлантириш, бошқарувни такомиллаштириш, халқаро сиёсатда фаол иштирок этишга қаратилган ислохотларни аниқ мисоллар ёрдамида таҳлил қилган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан янги таҳрирдаги Конституцияни қабул қилиш бўйича амалга оширилган кампания мазмуни, унинг мақсади, вазифалари, энг муҳим жиҳатлари, яқунлари ва аҳамияти алоҳида муҳокама манбаи бўлган.

Шунингдек, дарсликда мавзуларнинг ўзига хос тахлилий усулда ёритилиши унинг дидактик савиясини оширган. Муаллиф дарсликни

тайёрлашда мавзуларни ҳар томонлама ўрганиш имконини берувчи миллий ва хорижий олимларнинг асарларидан, илмий тадқиқот натижаларидан, “Сиёсатшунослик” ўқув фани бўйича дарслиklar яратиш тажрибасидан атрофлича фойдаланган. Барча мавзуларни, хусусан сиёсатшуносликнинг асосий муаммоларини ёритишда хорижий ва миллий сиёсатшунос олимларнинг қарашлари, ғоялари, хулосалари илмий баҳс ва тортишувлар услубида тақдим қилинган.

Дарслик уни мутолаа қилган ўқувчида яхши таассурот қолдиради. У юқори савияда, “Сиёсатшунослик” ўқув фанига тегишли тушунча ва таърифлар, атама ва иборалардан лозим даражада фойдаланган ҳолда ёзилган, маълумотларни тақдим этишда маъновий ғализлик, ноаниқлик ва ортикча мураккабликка йўл қўйилмаган. Ҳар бир мавзу доирасида талабаларга тақдим қилинган маълумотлар жаҳонда ва мамлакатимизда юз бераётган сиёсий жараёнларнинг жамият ҳаётидаги ўрнини тушунишга ёрдам беради. Муаллиф давлат, жамият, сиёсий ҳокимият, сиёсий қарашларнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши, сиёсий муносабатлар, сиёсий тизим, сиёсий режим, давлат сиёсати, сиёсий мақсадлар, сиёсий модернизация, сиёсий ғоялар ва мафкуралар, сиёсий онг ва сиёсий маданият, сиёсий элита ва сиёсий етакчилик, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда бошқа тушунча ва воқелиklarни сиёсатшунослик фанининг ҳозирги кундаги ютуқлари ва муаммолари билан боғлиқ мисоллар ёрдамида ёритган.

Ҳар бир мавзунинг охирида ўзлаштирилганликни текшириш учун назорат саволлари ҳамда мавзунинг ўрганиш учун зарур бўлган раҳбарий адабиётлар, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, мумтоз ва замонавий илмий асарлар, дарслиklar ва қўлланмалар рўйхати берилган. Шунингдек, сиёсатшунослик бўйича тушунчалар ва уларнинг таърифларини ўз ичига олган умумий глоссарий ўз ифодасини топган.

Муаллиф мавзулар бўйича муаммоларни таҳлил қилишда жаҳон ҳамжамяти ва миллий-давлатчилик тараққиётига хос бўлган замонавий тенденцияларни ҳисобга олган. Шунингдек, ривожланган ва етакчи мамлакатлардаги сиёсий жараёнлар таҳлил этилган ҳамда миллий тажрибалар билан қиёсланган. Маълумотлар қизиқарли услубда тақдим этилган, хусусан, сиёсий модернизация, партиявий тизим, сайлов тизими, сиёсий элита ва сиёсий етакчиликнинг хусусиятлари ва табиати, сиёсий қарорлар қабул қилиш, сиёсий ихтилофлар ва уларни ҳал этиш технологиялари, сиёсий коммуникация ва унинг сиёсий жараёндаги ўрни, Ўзбекистонда сиёсий тизимни модернизациялаш ислохотлари каби масалалар тахлилини алоҳида ажратиб кўрсатиш мумкин.

Шубҳасиз, мазкур дарслик “Сиёсатшунослик” ўқув фани ўрганадиган аксарият муаммоларни қамраб олган ва фундаментал билимларни ўзлаштиришга хизмат қилади. Унда ўз ифодасини топган маълумотлар, ғоялар, тушунчалар, услублар сиёсатшунослик соҳасидаги миллий ва хорижий фан ҳамда таълим ютуқларига асосланган. Унинг мазмуни Янги Ўзбекистонда “Сиёсатшунослик” ўқув фани изчил ривожланаётганлигидан далолат беради. Шу билан бирга, сиёсатшунослик динамик хусусиятга эга соҳа бўлиб, доимий ва изчил ривожланишни бошидан кечирмоқда. Ҳозирги кунда жаҳон ва миллий сиёсий жараёнларнинг тезкор ўзгариши, жаҳон сиёсий фанидаги замонавий тенденциялар “Сиёсатшунослик” ўқув фанининг мазмуни ва истиқболдаги вазифаларига таъсир кўрсатмасдан қўймайди. Сиёсатшунослик фани ва таълими салмоқли сакрашларни бошидан кечирилади. Бу ҳолатни сиёсатшунослик бўйича дарслиklarни такомиллаштиришда доимий ҳисобга олиш заруратга айланмоқда.

Бизнинг фикримизча, мазкур дарслик нафақат олий ўқув юртлари талабалари, балки кенг илмий ва эксперт ҳамжамят вакиллари, давлат идоралари ходимлари, фуқаролик жамияти институти вакиллари, умуман сиёсий жараёнларга қизиқадиган ҳар бир киши учун фойдали маълумотларга бой қўлланма хусусиятига эга.

А.САИДОВ,
юримдик фанлар доктори,
профессор, академик
Ў.ОЧИЛОВ,
юримдик фанлар доктори,
доцент